ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 106, Temmuz 2020, s. 376-389

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.43540>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
13.05.2020

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.07.2020

Öğr. Gör. Hilal İLHAN¹

Düzce Üniversitesi Hakime Erciyas Yabancı Diller Yüksekokulu
hilalilhan@duzce.edu.tr

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
otutkun@sakarya.edu.tr

YABANCI DİL ÖĞRENME KAYGISI

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, yabancı dil öğrenme kaygısının nedenleri, kaygının yabancı dil öğrenme sürecindeki etkisi ve kaygı-öğrenme süreci ilişkisi modellerinin ortaya konulmasıdır. Çalışmada araştırma yöntemi olarak, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yararlanılan kaynaklar, çoğunlukla yabancı alanyazın üzerine temellendirilmiştir. Çalışmada yabancı dil öğrenme kaygısına ilişkin öne çıkan sonuçlar şunlardır. 1- Kaygı, yabancı dil öğrenme sürecini etkileyen önemli bir unsurdur. 2- Kaygı dil öğrenme sürecini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. 3- Yabancı dil kaygısı öğrencilerin performanslarını olumsuz etkileyebilmektedir. 4- Kaygının, her zaman birey için olumsuz bir durum yaratmayan kolaylaştırıcı bir rolü ve öğrenci performansı üzerinde olumlu bir etkisi vardır. 5- Yabancı dil öğrenme kaygısı nedenlerinden öne çıkan bazıları, özgüven eksikliği, aile beklentileri, sınıf içi uygulamalar, akran ve öğretmen faktörleridir.

Anahtar kelimeler: Dil, Yabancı Dil, Öğrenme, Kaygı, Öğrenci.

¹ Bu çalışma SAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapılan yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

FOREIGN LANGUAGE LEARNING ANXIETY

Abstract

The aim of this study is to point out the sources of foreign language anxiety, its effects on foreign language learning process and theoretical background of the anxiety. As data collection tool, document analysis is used. Sources used as data collection tools are mostly based on foreign literature. The prominent results of the foreign language learning anxiety in the study are as follows. 1- Anxiety is an important factor affecting the foreign language learning process. 2- Anxiety can affect the foreign language learning process positively or negatively. 3- Foreign language anxiety can negatively affect students' performance. 4- Anxiety which does not always create a negative situation for the individuals can have a facilitating role and a positive effect on students' performance. 5- Some of the reasons of foreign language learning anxiety are lack of self-confidence, family expectations, classroom practices, peers and teachers.

Keywords: Language, Foreign Language, Learning, Anxiety, Student.

1. GİRİŞ

Bireyin, günümüz küreselleşen dünyasında varlığını sürdürebilmesi ve gelişen teknolojiye ayak uydurabilmesi için diğer bireylerle iletişim halinde olması bir gereklilik haline gelmiştir. Bu nedenle, bilgi çağı olarak adlandırılan içerisinde bulunduğumuz 21. yüzyılda, ana dilin yanında en az bir yabancı dil biliyor olmak nerede ise bir zorunluluk halini almıştır. Diğer yandan (Demirel, 2014), artan uluslararası ilişkiler, ülkelerin, kendi ana dilleriyle iletişim kurmalarını yetersiz kılmakta ve yabancı dil öğrenme gereksinimlerini ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede, yabancı dil eğitimi, hem bireylerin hem de ülkelerin eğitim programlarında en temel öğelerden biri olarak yerini almıştır.

Bir yabancı dili öğrenmeyi etkileyen pek çok faktör vardır. Bunlardan biri de, yabancı bir dili öğrenme kaygısıdır. Genel bir kavram olarak ele alındığında, kaygı, otonom sinir sisteminin uyarılmasına bağlı kişiye özgü gerginlik, üzüntü ve endişe hissi ile ilişkilendirilen hoş olmayan duygusal bir durum olarak tanımlanabilir (Spielberger, 1983; akt. Horwitz, Horwitz ve Cope, 1986: 125). Kaygı, birçok araştırmacı tarafından incelenmiş, çok sayıda çalışmaya konu olmuş ve olmaya da devam etmekte olan bir olgudur. Bu çalışma kapsamında, yabancı dil öğrenme kaygısı, “kaygının sadece yabancı dil öğrenimi sürecine dahil olan korkular değil, aynı zamanda dil öğrenimi süreci içerisinde gerçekleşen yabancı dil öğrenimi ile ilişkili kendini algılama, duygular, inançlar ve tavırlardan oluşan farklı karmaşık (kompleks) bir durum” (Horwitz, ve diğerleri 1986: 128) olarak ele alınmıştır.

Yabancı dil eğitim programlarında hedeflenen, öğrencileri, hedef dilin kuralları ve dili oluşturan dört beceride yetkin kılmaktır. Diğer bir deyişle, bir dili bilmek, sadece onun dilbilgisi kurallarını bilmek değil, onu konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerinde de kullanabilmektedir. Fakat bu süreç, bazı öğrenciler için hedef dili istenilen yeterlikte öğrenebilmek için bir motivasyon kaynağı olabilirken, bazı öğrenciler için kaygı yaratan bir sürece dönüşebilmektedir (MacIntyre ve Gardner, 1991a, 1991b, 1994; MacIntyre, 1995; MacIntyre, Noels ve Clement, 1997; Wang, 2005; Pappamihel, 2002; Riasati, 2011; Ateş, 2013). Öz olarak denilebilir

ki, hayatın ayrılmaz bir parçası olan kaygı, yabancı dil eğitimi içerisinde de kaçınılmaz bir duygu durumu olarak varlığını sürdürmektedir.

Kaygı, yabancı dil edinim sürecinde önemli bir engeldir. Kaygı, öğrencileri mutsuz, endişeli ve korkmuş hale getirebilen, onların başarılarını olumsuz yönde etkileyen önemli bir unsur olabilmektedir. Bu nedenle alanyazında, kaygının eğitimdeki rolü üzerine gerçekleştirilen çalışmalar içerisinde, yabancı dil ve kaygı ilişkisi ve dilin becerileri (okuma, konuşma, dinleme, yazma) ve kaygı arasındaki ilişki ile ilgili çalışmalar yer almaktadır (Aydın, 1999; Cheng, 2004; Kuru-Gönen, 2005; Marzec-Stawiarska, 2013).

Bu çalışmada, kaygı ve türleri, yabancı dil öğrenme kaygısı, kaygı ve öğrenme süreçleri modelleri, yabancı dil kaygısının nedenleri ve kaygının dil performansı üzerine etkileri üzerinde durulmuştur. Araştırmada, doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. “Doküman analizi (Bowen, 2009: 27), basılı ve elektronik materyalleri gözden geçiren veya değerlendiren sistematik bir süreçtir. Metin ve resimlerden oluşan bu dokümanlar, araştırmacının müdahalesi olmaksızın kaydedilmiş belgelerdir.” Yıldırım ve Şimşek (2016: 19), doküman analizini, araştırmanın hedefindeki olgu veya olgulara yönelik bilgi sunan yazılı materyallerin analizi şeklinde tanımlamışlar ve doküman incelemesinin “tek başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi, diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak da işe yarayabilir” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışmada yararlanılan kaynaklar, çok büyük oranda yabancı alanyazın üzerine temellendirilmiştir.

II. KAYGI

Kaygı, her insanın tecrübe ettiği, hayatının bir bölümünde ya da hayatının bir parçası olarak varlığını hissettiren bir duygudur. Hayatımızın ayrılmaz bir parçası olarak varlığını hissettiren ve araştırmalara uzun zamandır konu edinilen kaygı ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Ancak, kaygı, birçok değişkenden oluşan karmaşık psikolojik bir yapıya sahip olduğu için kısa ve özlü bir cümlede tanımlanması oldukça zordur (Zhanibek, 2001). Bu çerçevede, kaygının değişik bazı tanımları aşağıda yer almaktadır.

Türk Dil Kurumu (2018)’na göre, kaygı, “güçlü bir istek ya da dürtünün amacına ulaşamayacak gibi gözüktüğü durumlarda beliren tedirgin edici bir duygudur.” Aydın ve Zengin (2008: 84), kaygıyı, “geniş anlamı ile sezilen bir tehlikeye hazırlanma sırasında algılanan güçsüzlük duygusunun yaşandığı duygusal bir durum” olarak tanımlamaktadır. Kaygıyı, Spielberger (1972: 29), “otonom sinir sisteminin uyarılması ile birlikte ortaya çıkan kişinin algıladığı hoş olmayan endişe ve gerginlik duyguları”, Özdemir ve Gür (2011: 40), “kişinin bir uyarıya karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumu” ve May (1977; akt. Bekleyen, 2004), bireyin bir tehditte yönelik verdiği duygusal bir tepki olarak ifade etmektedirler.

Kaygıyı, algılanan bir tehlikeye ve istenilen şekilde sonuçlanmayan bir işe karşı birey tarafından verilen bir yanıt olarak tanımlayan Sarason ve Sarason (1990: 476), kaygılı bireylerin özelliklerini şu şekilde ifade etmişlerdir: 1- Var olan durum, zor ve tehditkâr olarak görülmektedir. 2- Birey, üstlendiği bir görevi yerine getirirken kendisini başarısız ve yetersiz görmektedir. 3- Birey, öz-yetersizliği sonucunda ortaya çıkan istenmeyen sonuçlara odaklanmaktadır. 4- Bireyin kendisini eksik görmesiyle alakalı bu güçlü duygu, onun bilişsel sürecini olumsuz etkilemektedir. 5- Birey, başarısız olacağını ve başkalarının gözündeki saygınlığını yitireceğini varsaymaktadır.

Öz olarak, kaygı üzerine yapılan tanımların tedirgin edici bir duygu, algılanan güçsüzlük hissi, endişe ve gerginlik duyguları gibi ortak noktalarda birleştiği ve kaygının, bireyin karşılaştığı durumları tehditkâr olarak algılamasına, kendisini başarısız ve yetersiz görmesine neden olduğu söylenebilir.

III. KAYGI TÜRLERİ

Kaygı konusu, araştırmacılar tarafından farklı bakış açılarıyla değerlendirmekte ve farklı başlıklar altında yorumlanmaktadır. MacIntyre ve Gardner (1991b), sürekli kaygı, durumluk kaygı ve duruma yönelik kaygı olmak üzere üç farklı kaygı türünden bahsetmiştir. Kişilik ve durum öğeleri ile bağlantılı olan sürekli kaygı, durumluk kaygı ve duruma özgü kaygıdan (Wang, 2005) farklı olarak, alanyazında engelleyici ve kolaylaştırıcı kaygı türlerinden de bahsedilmektedir.

1- Sürekli Kaygı

Sürekli kaygı, karakterin bir parçası olarak, çoğu durumda kaygı eğilimine sahip olma ya da kaygıya yatkın olma durumu olarak ifade edilebilir (Spielberger, 1972; Philips, 1992). Sürekli kaygı, bir bireyin, karşı karşıya kaldığı durum ne olursa olsun, kaygılı ve endişeli hissetme durumudur. Bu kaygı, bireyin karakterinin bir parçası veya daha ciddi bir rahatsızlığın varlığının göstergesidir (Pappamihel, 2002). Ayrıca bu kaygı, kişinin çoğu insandan daha sık veya daha yoğun bir şekilde yaşadığı nispeten istikrarlı duygusal bir durumdur (Wang, 2005). Yani birey, karşılaştığı çoğu durumda, kendini kaygılı hissetmektedir (MacIntyre ve Gardner, 1991b).

Sürekli kaygı seviyesi yüksek kişiler, karşılaştıkları birçok durumu tehlikeli olarak değerlendirmektedirler ve kaygıya kapılma eğilimindedirler (Wang, 2005). Bireyin karakterinin bir parçası olan ve bu nedenle kalıcı ve üstesinden gelinmesi zor bir kaygı türü olan sürekli kaygı, dil öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir (Riasati, 2011).

2- Durumluk Kaygı

Durumluk kaygı, belirli bir zamanda hissedilen bir kaygı türüdür (Wang, 2005). Bu kaygı türü, stresli bir durumla karşılaşıldığında ortaya çıkan gerginlik ve endişe durumu yaratan geçici bir kaygı türüdür (Riasati, 2011). Geçici duygusal durum olarak ifade edilen durumluk kaygının yoğunluğu, zaman içerisinde değişkenlik göstermektedir. Birey, kendisini tehdit altında zannettiği bir durumla karşılaştığında durumluk kaygı seviyesi artarken, birey bir durumu tehlikeli olarak algılamadığında durumluk kaygı seviyesi azalmaktadır (Spielberger, 1972). Yani, durumluk kaygı, belirli koşullar altında ortaya çıkan bir sosyal kaygı türüdür (Pappamihel, 2002).

Durumluk kaygının iyi tarafı, kalıcı olmaması ve yabancı dil öğrenme sürecinde, bireyler dil öğrenme ortamına alıştıkça, zaman içerisinde ortadan kaybolmasıdır. Durumluk kaygı, öğrencinin iyi bir performans sergilemesini engellese de, sürekli kaygı kadar tehlikeli bir kaygı türü değildir (Riasati, 2011).

3- Duruma Özgü Kaygı

Sürekli kaygı ve durumluk kaygı türlerinin yanı sıra kaygının ele alındığı üçüncü tür, duruma özgü kaygıdır. Duruma özgü kaygıyı diğerlerinden farklı kılan, kişinin kaygıyı belirli kaynaklara dayandırmasının gerekmesidir (MacIntyre ve Gardner, 1991b). Duruma özgü kaygı, bazı durumların diğerlerine göre daha çok kaygıya sebep olması varsayımına dayanmaktadır. Bir kişi, herhangi bir durum karşısında kaygılandığını hissederken, başka bir durumda kendini rahat hissedebilir. Diğer bir yandan, bu bireyi kaygılandıran bir durum başka bir birey için kaygı

kaynağı olmayabilir. Bu nedenle, hangi durumların daha çok kaygıya sebep olduğu konusunda kişiler arasında düşünce farklılıkları bulunmaktadır (Toth, 2010). Duruma özgü kaygıdan mustarip bireyler, belirli olayları, sadece belirli faktörler mevcut olduğunda kaygı sebebi olarak değerlendirmektedirler. Örneğin, bir öğrenci ana dilinde bir kompozisyon yazarken kaygılanmazken, aynı öğrenci yabancı dilde kompozisyon yazarken kaygılanabilmektedir (Pappamihel, 2002).

4- Kolaylaştırıcı ve Engelleyici Kaygı

Kolaylaştırıcı kaygı, bireyin performansını olumlu yönde etkilemekte ve başarılı olmasını sağlamaktadır. Herhangi bir konuyu öğrenme aşamasında bireyi motive etmekte ve mücadeleci bir tavır sergilemesine olanak sağlamaktadır. Engelleyici kaygı ise, bireyin ilerlemesine mani olmaktadır. Kişinin, yeni bir öğrenme durumuyla karşı karşıya kaldığında, mücadele etmek yerine, oradan uzaklaşmasına neden olmaktadır (Scovel, 1978).

Öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları durumlar kaygının türünü belirlemektedir. Verilen bir görev birey tarafından yapılabilecek düzeydeyse, yani nispeten kolay ise, kaygının etkisi daha az miktardadır. Bu durum bireyin daha çok çaba sarf ederek, performansını iyileştirmesini sağlamaktadır. Diğer bir yandan, verilen görev zor ve bireyin yapabileceğinden daha fazlasını gerektirmekteyse, fazla çaba gösterilse bile, kaygı performansı olumsuz etkilemektedir (MacIntyre, 1995).

Kaygı, bazen bireyin performansını olumlu etkileyebilir. Yani, engelleyici kaygının yanı sıra kolaylaştırıcı kaygının da başarıda rolü olabilir (Alpert ve Haber, 1960). Bu iki kaygı türü, kaygının, yabancı dil öğrenme sürecinde de olumlu ve olumsuz etkilerini göstermektedir. Kaygının engelleyici ve kolaylaştırıcı türleri, dil kaygısının, dil öğrenim sürecindeki etkisinin yönüne göre belirlenmektedir (Wang, 2005). Diğer yandan, dil öğrenme üzerine kaygının olumlu etkisine rağmen, çoğunlukla kaygı ve dil performansı arasında olumsuz bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur (Horwitz ve diğerleri, 1986; MacIntyre ve Gardner, 1991c, 1994; MacIntyre, Noels ve Clement, 1997; Hassan, 2001).

Kaygılı öğrenciler, rahat olan öğrencilere oranla daha yavaş öğrenmektedirler. Kaygılı öğrencilerin, rahat olanlarla aynı dil yeterliliğine ulaşmaları için daha fazla çaba sarf etmeleri gerekmektedir (MacIntyre, 1995). Dil kaygısı, öğrencilerin özgüvenlerini olumsuz etkilemektedir. Bunun yanı sıra, daha önce tecrübe ettikleri olumsuz, kaygı verici yabancı dil deneyimleri, bireylerin gelecekteki dil performansı başarısını da olumsuz etkilemektedir (MacIntyre ve Gardner, 1991a). Öz olarak, öğrencilerin kendi dil becerilerine yönelik güvensizlikleri, onların dil sınıflarındaki performanslarını olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

IV. YABANCI DİL ÖĞRENME KAYGISI

Kaygının yabancı dil öğrenimi ile ilişkisi, yabancı dil öğrenim sürecindeki etkisi ve sonuçları üzerine yürütülen çok sayıda çalışma vardır (Howitz ve diğerleri, 1986; MacIntyre ve Gardner, 1989, 1991a, 1991b, 1994; Young, 1991; MacIntyre, 1995; MacIntyre, Noels ve Clement, 1997; Pappamihel, 2002; Bekleyen, 2004; Wang, 2005; Riasati, 2011). Yabancı dil kaygısının kuramsal çerçevesini oluşturan Horwitz ve diğerleri (1986), yabancı dil kaygısının diğer kaygı türlerinden farklı olduğunu ortaya koyan ilk araştırmacılarıdır. Onlar, yabancı dil kaygısında, sınav kaygısı, iletişim kaygısı ve olumsuz değerlendirilme korkusunun payının olduğunu, ancak sadece bunların birleşiminden de ibaret olmadığını, yabancı dil kaygısının, “dil öğrenme

sürecinin farklı olmasından kaynaklanan, yabancı dil sınıflarına yönelik benlik algısı, inanç, duygu ve davranışlar bütünü” olduğunu ifade etmişlerdir (Horwitz ve diğerleri, 1986: 128).

Yabancı dil kaygısı, “özellikle konuşma, dinleme ve öğrenme sürecini kapsayan ikinci dil ortamına yönelik gerginlik ve endişe duygusu” olarak tanımlanmaktadır (MacIntyre ve Gardner, 1994: 284). Dil kaygısı, diğer kaygı türlerinden farklı, çoğunlukla yabancı dil performansı ile ilişkili, özgün bir kaygı türüdür (Horwitz ve diğerleri, 1986; MacIntyre ve Gardner, 1991a; 1991c; 1994). Belirli yaşantılar sonucu dil sınıflarında ortaya çıkan olumsuz duygusal bir tepki olan kaygı, bir süre sonra bu olumsuz yaşantıların sayısının artmasıyla dil sınıfının kendisi ile ilişkilendirilmektedir (MacIntyre and Gardner, 1991a).

1- Yabancı Dil Öğrenme Kaygısının Kuramsal Temelleri

Yabancı dil dersi, diğer derslere oranla daha çok kaygı yaratmaktadır. Bu bağlamda, kaygı ile yabancı dil başarısı arasında negatif bir ilişki vardır (Horwitz ve diğerleri, 1986; MacIntyre ve Gardner, 1991c). Kaygının yabancı dil öğrenme sürecindeki etkisi ve kaygı ile öğrenme süreci ilişkisini açıklamak üzerine ortaya konulan modeller ve hipotezlerden bazıları aşağıda incelenmiştir:

a- Tobias kaygı modeli

Öğrenmenin gerçekleştiği bilişsel süreçleri etkilediğinden dolayı, kaygının öğrenmenin üzerinde dolaylı bir etkisi olduğunu ifade eden Tobias (1979), öğrenme sürecini girdi, işlem ve çıktı olmak üzere üç farklı aşamaya ayırmıştır. Girdi evresi, öğretim materyallerinin öğrencilere tanıtım aşamasıdır. Kaygılı öğrenciler, derste yerine getirmeleri gereken görevlere tamamen odaklanamamaktadır. Çünkü sahip oldukları kaygıdan dolayı dikkatleri dağınıktır. Öğrenciler görevin kendisinden ziyade başarısızlık korkusu ile zihinlerini doldurmaktadır. Bu nedenle, girdi evresinde bilgiler kaygılı öğrenciler tarafından etkin ve verimli bir şekilde alınamamaktadır. Bu aşamadaki kaygı, öğrencileri öğrenme yolunda en çok engelleyen unsurdur. Bu aşamada verimli bir şekilde alınamayan bilgiler, işlem basamağında öğrencilerin zorlanmasına neden olmaktadır. İşlem evresi, öğrencilerin girdileri kodlamak, düzenlemek ve saklamak için gerçekleştirdikleri işlemleri ifade etmektedir. Bu aşamada, kaygılı öğrenciler, kendilerine göre daha rahat olan öğrencilere oranla daha düşük performans ortaya koymaktadırlar. Zor ders içerikleri kaygılı öğrencilerin performanslarının düşmesine neden olduğundan, ders materyalinin kaygılı öğrenciler için kolaylaştırılması, daha etkin ve verimli bir sürecin yaşanmasına katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, iyi organize edilmiş bir materyal de, bu aşamada kaygılı öğrencilerin daha başarılı bir performans göstermesine olanak sağlamaktadır. Çıktı evresi ise, öğrencilerin değerlendirilmek üzere performans ortaya koydukları süreçtir. Performanslarının değerlendirildiği çıktı evresinde, öğrencilerin önceki edindikleri bilgileri hatırlamaya çalışmaları bu kişilerde kaygı yaratmaktadır. Çok çalıştıkları halde sınavda bildikleri her şeyi unutmaları, çıktı evresindeki yaşanan kaygının bir göstergesidir. Öğrenciler bu aşamadaki kaygıyı, donup kalmak deyişiyle ifade etmektedirler (Tobias, 1979).

Diğer yandan, kaygının nasıl oluştuğunu ve dil öğrenim sürecini nasıl etkilediğini daha iyi anlayabilmek için MacIntyre ve Gardner (1994), Tobias’ın kaygı modelini temel alarak bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmada, kaygının bu üç süreçteki etkilerini ayrı ayrı ayrıntılı olarak ortaya koymuşlardır. Çünkü dil kaygısının tüm süreçlerde fark edilmesi güç olabilmektedir. Bu nedenle kaygının girdi, işlem ve çıktı süreçlerindeki etkilerinin incelenmesi önemlidir. Sadece çıktı sürecindeki performansa odaklanılması, diğer süreçlerin göz ardı edilmesine ve hatta

aralarındaki bağı görmeyen gelinmesine neden olmaktadır. Yürüttükleri çalışma ile kaygının bu üç süreçteki etkilerini ayrı ayrı ortaya koymayı hedeflemişler ve bunu gerçekleştirmek için her süreçteki kaygıyı ölçmeye dönük süreç odaklı kaygı ölçeği geliştirilmiştir.

MacIntyre ve Gardner (1994)'a göre, girdi, işlem ve çıktı evreleri, birbirinden bağımsız hareket etmeyen, tam tersi, birbirine bağlı süreçlerdir. Her bir aşamanın başarı ile tamamlanması, kendinden önceki sürecin ne kadar başarı ile tamamlandığına bağlıdır. Örneğin, girdi evresinde sunulan bilgiyi almada başarısız olan bir öğrenci, çıktı evresinde de başarısız olmaktadır. Kaygılı öğrenciler, süreçte daha az bilgi edinebilecekleri için, bu durumu onların performansını olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin sınavlarda zihinlerini bomboş hissetmeleri ve sınav anında donup kalmaları bu kaygının bir sonucudur. Öğrencilerin başarısızlık yaşadıkları durumların sayısı arttıkça, kaygı seviyelerinde de artış gözlenmektedir (MacIntyre, 1995).

b- Horwitz, Horwitz ve Cope'un yabancı dil kaygı modeli

Yabancı dil kaygısının diğer kaygı türlerinden farklı, yabancı dil sınıflarına yönelik bir kaygı türü olduğunu ifade eden Horwitz ve diğerleri (1986), yabancı dil kaygısı ile ilgili ileri sürdükleri modelde, kaygının iletişim kaygısı, sınav kaygısı ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile ilişkili olduğu ifade etmişlerdir.

İletişim kaygısı: Diğer bireylerle iletişim halindeyken ortaya çıkan korku ya da kaygı durumudur. Yabancı dil kaygısı üzerindeki etkisi oldukça büyüktür (Horwitz ve diğerleri, 1986). İletişim kaygısı, yabancı dil öğrenme sürecinde ortaya çıkan bir kaygı türüdür. Dinleyici ya da konuşmacı konumundaki birinin, yabancı dilde gönderilen mesajı tam olarak anlaması mümkün değildir. Bu nedenle, iletişimin sekteye uğraması ya da başarısızlıkla sonuçlanması olağandır (Noormohamadi, 2009).

Sınav kaygısı: Sınav kaygısı, performansı etkileyen ciddi bir problemdir. Duruma özgü kişilik özelliği olarak ifade edilen sınav kaygısı, endişe ve duygusal uyarılma olarak ifade edilen iki psikolojik bileşenden oluşmaktadır (Sarason ve Sarason, 1990). Sınav kaygısı, başarısız olma korkusunun yol açtığı bir kaygı türüdür. Sınav kaygısına sahip olan bireyler, kendileri ile ilgili gerçekçi olmayan hedefler koyarlar ve kusursuz bir sınav performansının gerisinde kalan herhangi bir şeyi başarısızlık olarak algırlar (Horwitz ve diğerleri, 1986). Sınav kaygısı yüksek olan bireyler, sınavlarda aynı oranda yüksek bir başarısızlık korkusu yaşamaktadırlar. Ayrıca, bu bireylerin öz-yeterliklerine olan inançları da düşüktür. Birçok öğrenci sınavlarda iyi bir performans gösterebilme becerisine sahip iken, sınav kaygısı nedeniyle yetersiz bir performans ortaya koymaktadır (Zeidner, 1998).

Olumsuz değerlendirilme korkusu: Olumsuz değerlendirilme korkusu, “başkalarının değerlendirmeleriyle ilgili endişe duyma, değerlendirme durumlarından kaçınma ve başkalarının kendilerini olumsuz değerlendireceği beklentisidir” (Horwitz ve diğerleri, 1968: 128). Buradaki değerlendirme, öğrencilerin hedef dilde performans ve yetkinlikleri hakkında yapılan akademik ve kişisel değerlendirmeyi ifade etmektedir (Noormohamadi, 2009). Olumsuz değerlendirilme korkusu, sınav kaygısına benzemektedir, ancak daha geniş bir çerçeveye sahiptir. Olumsuz değerlendirilme korkusu, sadece sınav durumları ile sınırlı değildir, iş görüşmesinde bulunma gibi sosyal değerlendirme durumlarında da ortaya çıkabilmektedir (Horwitz ve diğerleri, 1986).

c- Sparks ve Ganschow hipotezi

Sparks ve Ganschow hipotezi, yabancı dil derslerinde başarısız olan öğrencilerin, kendi ana dillerinde de dil problemi yaşıyor olabilecekleri ve bu probleminden dolayı hedef dili öğren-

mede sıkıntı yaşayabilecekleri düşüncesine dayanmaktadır (Ganschow ve Sparks, 1996; Sparks ve Ganschow, 1991, 1993). Bir öğrenci anadilinin anlamsal ve yapısal alanlarında zorluk yaşıyorsa, bu durum onun hedef dildeki performansını etkileyebilmektedir. Motivasyon, tutum ve kaygı gibi duyuşsal değişkenlerden ziyade bu alanlardaki yetersizlikler, yabancı dil sınıflarında bireysel farklılıklara neden olmaktadır. Bahsi geçen duyuşsal faktörler, yabancı dil kökenli değil, ana dil kökenlidir. Yani, yabancı dilde yaşanan problemler, kaygı ve motivasyon gibi duyuşsal değişken kaynaklı olmaktan daha çok ana dilde yaşanan dilsel problemlere dayanmaktadır. Yani, öğrencilerin kendi dillerini öğrenme yetenekleri, yabancı dildeki kaygı seviyelerini etkilemektedir.

Ganschow ve Sparks (1996)'a göre, esasen kaygı dolaylı bir etkiye sahiptir. Öğrenciler güçlü dil becerilerine sahipse, genellikle yabancı dil öğrenmek onlar için daha pozitif bir deneyime dönüşmekte ve yabancı dilde başarılı olabilmektedirler. Bu nedenle, eğitimciler, kaygı gibi duyuşsal faktörler yerine başarısızlığa neden olabilecek diğer değişkenlere odaklanmalıdır. Çünkü dilsel değişkenler, yabancı dildeki performansı iyi ya da kötü yönde etkilemektedir. Öğrencilerin yabancı dil dersinde sahip oldukları yüksek, orta ve düşük kaygı seviyeleri, dilsel becerilerdeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilmektedir.

Bu teoriye çeşitli eleştiriler yöneltilmiştir. Duyuşsal faktörlerin rolünü reddetmenin oldukça sakıncalı olduğunu dile getiren Horwitz (2000), bazı insanların yabancı dil öğrenme konusunda kaygılandıklarını ve bu kaygının, dil öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Yabancı dile yönelik bu kaygı, öğrencilerin kötü bir performans ortaya koymalarına neden olmaktadır. Çünkü kaygı, dil performansını olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Horwitz ve diğerleri, 1986). Yine, MacIntyre (1995) da, Sparks ve Ganschow'un, dil başarısında ortaya çıkan bireysel farklılıkların olası nedenleri olan kaygı ve diğer duyuşsal faktörleri görmezden geldiğini ileri sürmüştür. Çünkü yabancı dil, kodlama, depolama ve hatırlama süreçlerini içeren bilişsel bir süreçtir. Kaygı bu süreçlerin her birini etkileyebilmektedir. Bu eleştirilerde, öz olarak, kaygının neden değil, kötü performansın sonucunda ortaya çıkan olumsuz bir duygu olduğunu dile getiren Sparks ve Ganschow hipotezinin aksine, kaygının başarısızlığın nedeni olduğu ifade edilmektedir.

2- Yabancı Dil Kaygısının Nedenleri

Alanyazında yabancı dil kaygısının nedenlerini ortaya koyan pek çok çalışma vardır. Yoning (1991: 427), bu çalışmaları temele alarak kaygıya neden olan faktörleri aşağıdaki şekilde belirtmektedir:

- Kişisel ve kişilerarası kaygılar,
- Öğrencilerin yabancı dil öğrenimine yönelik inançları,
- Öğretmenlerin dil öğretimine yönelik inançları,
- Öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim,
- Sınıf içi uygulamalar,
- Dil sınavları.

Özgüven eksikliği ve rekabet duygusu, ilk kategoride yer alan iki önemli kaygı kaynağıdır. Kişi kendisini başkalarıyla ya da idealindeki benlik algısıyla kıyasladığında, rekabet duygusunun kaygıya neden olduğu görülmektedir. Çünkü bu kişiler, başkalarının kendileri hakkında ne düşündüklerini önemsemektedirler. Kişi, kendisini, diğerleri ile kıyaslayıp yabancı dil bece-

risinde onlardan daha düşük seviyede olduğunu düşündüğünde, bu durum onun yabancı dil yetkinliği konusunda kaygı duymasına neden olmaktadır. Öğrencilerin, dil öğrenimine yönelik inançları da potansiyel kaygı nedenidir. Gerçekçilikten uzak inançlar, kişinin kaygılanması için bir sebeptir. Örneğin, bazı öğrenciler, iki yıl içinde akıcı bir şekilde hedef dilde konuşabileceğine inandıklarında ya da daha başlangıç seviyesinde olan öğrenciler, telaffuzun çok önemli olduğunu düşünüp, öğrendikleri dili, ana dili olarak konuşan kişiler kadar doğru telaffuzla konuşacaklarını düşündüklerinde, kaygıya kapılmaları kaçınılmazdır. Yani, gerçekler ile inançlar çatıştığında, kaygı ortaya çıkmaktadır (Young, 1991).

Diğer yandan, görevinin sürekli olarak öğrencilerin hatalarını düzeltmek olduğunu sanan, sınıfın kontrolünü kaybetmemek için öğrencilerin grup çalışması yapmalarını gerektiğini düşünen, derste daha çok kendisinin aktif olması gerektiğine inanan öğretmenler, öğrencilerin kaygı duymasına neden olmaktadır (Young, 1991). Derste sürekli olarak hata düzeltme ve öğretmenin hataları düzeltirken sergilediği tavır öğrencinin kaygı seviyesini etkilemektedir (Riasati, 2011).

Bu ya da başka nedenlerle hata yapmaktan korkan öğrenciler, dil derslerinde kendilerini tedirgin hissetmektedirler. Örneğin, yabancı dilde bir paragraf çevirmeleri istenen öğrencilerden kaygılı olanların metni çeviremediği gözlenmiştir. Çevirisi yapılacak olan metnin türü gereği, bazı kelimelerin anlamlarının öğrenci tarafından tahmin edilerek çevirinin yapılması gerekmektedir. Fakat kaygılı öğrencilerin bu yöntemden çok fazla yararlanmadıkları ve sebep olarak, yanlış bir çeviri yapmamak için tahmin etmekten kaçınmış olabilecekleri ifade edilmiştir (MacIntyre ve Gardner, 1994). Young (1991), sınıf içi uygulamalar kapsamında, kaygının nedeni olarak, öğrencinin sınıf arkadaşlarının önünde konuşmak durumunda kalmasını göstermektedir. Eğer derste bir hata yaparsa, sınıf arkadaşlarının kendisi hakkında olumsuz değerlendirmeler yapacakları ve kendisiyle alay edecekleri düşüncesi kişiyi endişelendirmektedir (Riasati, 2011).

Son olarak, dil sınavları potansiyel bir kaygı kaynağıdır. Dil sınavlarına yönelik kaygılar, öğrenilen ile sınavda sorulanan uyusmaması durumunda ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler, uzun saatler boyunca çalıştıkları bir sınavda, dersin işleniş ve içeriğinden başka bir durumla karşılaştıklarında endişelenmektedirler. Örneğin, dersini iletişimsel yaklaşımla işleyen bir öğretmen, sınavda dilbilgisini ölçen bir sınav hazırlarsa, öğrencilerin kaygılanmasına sebep olmaktadır (Young, 1991).

Riasati (2011), öğrencilerin dil sınıflarında rahatsız hissetmelerinde diğer kaygı nedenleri olarak öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri, dil sınıflarında kullanılan aktivitelerin türleri ve sınıfın fiziksel durumunu belirtmektedir. Yine Price (1991), muhtemel kaygı sebepleri olarak, dil dersinin zorluğunu, sınıfta yaşadıkları stresli deneyimleri, öğrencilerin inançları ve kişiliklerinden kaynaklanan durumları belirtmektedir.

Yine, Zhang ve Zhong (2012: 27) da, dil kaygısının muhtemel sebepleri üzerine alanyazınına dayalı olarak kaygının dört farklı kategoriden kaynaklandığını ifade etmişlerdir:

- Öğrenci kaynaklı kaygı
- Sınıf temelli kaygı
- Dil becerisi temelli kaygı
- Toplum kaynaklı kaygı

Öğrenci kaynaklı kaygı kategorisinde yer alan potansiyel kaygı nedenleri, öğrencilerin yanlış inançları, gerçeği yansıtmayan yüksek standartları, dil becerilerindeki eksiklikleri, kendi-

ni yetersiz hissetme durumu, rekabetçi doğaları ve olumsuz değerlendirilme korkusudur. Sınıf temelli kaygı, öğretmenler, sınıf arkadaşları ve sınıf içi uygulamalardır. Dil becerisi temelli kaygıda, yabancı dilin dört becerisi olan konuşma, dinleme, yazma ve okuma becerileri, öğrencilerin kaygılanma nedenleri arasındadır. Toplum kaynaklı kaygı kategorisinde ise, kimlik oluşumu, kültürel farklılıklar ve ebeveynlerin beklentilerinin kaygı ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Kimlik oluşumu, etnik kimliği kaybetme korkusu ile ilişkilidir. Bir azınlık grubun üyeleri, ikinci bir dil öğrendiklerinde, etnik kimliklerini ve ana dillerini kaybetmekten korkmaktadırlar. Bu durum, yabancı dil öğrenim sürecinde öğrencilerin kaygılanmasına neden olmaktadır. Çünkü dil öğrenim sürecini, etnik kimliklerine ve ana dillerine karşı bir tehdit olarak görmektedirler. Ayrıca, bazı öğrencilerin kendi kültürel değerlerini veya alışkanlıklarını dil sınıfına taşıdıklarından dolayı, kaygı dil öğrenim sürecini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, anne-babanın büyük beklentileri, dil öğrenme sürecinin kaygılı geçmesine neden olmaktadır (Zhang ve Zhong, 2012).

3- Yabancı Dil Kaygısının Dil Performansı Üzerinde Etkileri

Dil üzerine yapılan araştırmaların bazıları, kaygının olumlu etkisinin olduğunu (Alpert ve Haber, 1960; Negari ve Rezaabadi, 2012), bazı araştırmalar da kaygının dil performansı üzerinde olumsuz etkisi olduğunu ifade etmektedir (Horwitz ve diğerleri, 1986; MacIntyre ve Gardner, 1991a, 1994; MacIntyre, Noels ve Clement, 1997; Hassan, 2001; Zhang, 2011).

Alpert ve Haber (1960), dil öğrenimi ve performansı arasında olumlu ilişki olduğunu, kaygının sadece engelleyici bir rol üstlenmediğini, aynı zamanda kaygının kolaylaştırıcı yanının da mevcut olduğunu ifade etmektedir. Kaygı, bireyin performansını olumlu etkileyebilmekte ve onun başarısında etkin bir rol üstlenebilmektedir. Yine, Negari ve Rezaabadi (2012), kaygı ve öğrencilerin performansı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmektedirler. Kaygı, öğrencilerin yabancı dilde yazma performansları üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir ve öğrenciler başarıya ulaşabilmek için belirli bir seviyede kaygıya ihtiyaç duymaktadır.

Kaygılı öğrenciler, kaygının performans üzerindeki olumsuz etkisinin farkındadırlar. Bu durumu daha fazla çaba sarf ederek telafi etmeye çalışmaktadırlar. Bu çaba, kaygının performans üzerindeki olumsuz etkisini azaltabilmektedir (Eysenck, 1979; akt. MacIntyre and Gardner, 1994). Kaygılı bireylerin bir görevi tamamlamaları fazla zaman almakta ve bazı alıştırma- lar da başarı gösterirlerken, bazılarında başarısız olabilmektedirler. Ancak, alıştırma için yeterli zaman verilirse, öğrencilerin başarılı olabilecekleri görülmektedir (MacIntyre and Gardner, 1994). Yani, kaygılı öğrenciler daha çok çaba sarf ederek, kaygı taşımayan öğrencilerle aynı dil yeterlilik seviyesine ulaşabilmektedir (MacIntyre, 1995). Fakat Horwitz ve diğerleri (1986)'ne göre ise, yabancı dil kaygısı taşıyan öğrenciler, daha fazla çaba sarf edip çalışmalarına rağmen, bu öğrencilerin başarıları aynı oranda artmamaktadır.

Birçok araştırmacı (Horwitz ve diğerleri, 1986; MacIntyre ve Gardner, 1991a, 1994; MacIntyre, Noels ve Clement, 1997; Hassan, 2001), kaygı düzeyi ile yabancı dil performansı arasında negatif bir ilişkinin bulunduğunu belirtmektedirler. Yabancı dil sınıflarında çok sayıda kaygılı öğrenciye rastlanmaktadır. Çünkü yabancı dil dersi, en çok kaygıya neden olan derslerden biridir. Çoğu insan yabancı bir dili öğrenirken, karşılarına zihinsel bir engelin çıktığını ifade etmektedir. Bu kişiler için sınıf ortamında yabancı dil öğrenimi oldukça streslidir ve yabancı dil derslerinde diğer derslere oranla daha fazla kaygı hissedebilmektedir. Hâlbuki bu kişiler farklı durumlarda başarılı ve motivasyonu yüksek bireylerdir. Ancak kaygı, bu kişilerin dil sınıflarında başarılı olmalarını engellemektedir (Horwitz ve diğerleri, 1986).

Dil öğrenimi sürecinde engelleyici bir rol oynayan kaygı, öğrenci performansını olumsuz yönde etkilemektedir. Dil kaygısı yüzünden öğrenciler, hedef dilde sahip oldukları gerçek potansiyellerini tam olarak ortaya koyamamakta ve dil becerilerini tam anlamıyla yansıtamamaktadır. Kaygı, öğrencilerin hata yapma olasılığını artırmaktadır. Öğrenci kendisini kaygılı hissettiğinde, ilgilendiği aktiviteye tam olarak odaklanamamakta ve bu durum, onun hata yapmasına neden olmaktadır (Riasati, 2011).

Yabancı dil kaygısı yüksek olan öğrenciler, kaygı seviyesi düşük olanlara oranla, daha kötü bir performans ortaya koymaktadırlar (MacIntyre ve Gardner, 1991a, 1991b ve 1994). Yabancı dil kaygısının olumsuz etkileri girdi, süreç ve çıktı süreçlerinin tamamında gözlemlenmekte ve dil öğrenim süreci boyunca olumsuz etkileri hissedilmektedir. Öncelikle, yabancı dil kaygısı, öğrencilerin odaklanma becerisini olumsuz etkilemektedir. Bu durum, öğrencilerin dilsel bilgi girişini engellemektedir. Bilgilerin girdi aşamasında kısa süreli belleğe yerleşmesine engel olan kaygı, öğrenciler için dil edinim sürecinin zor bir hal almasına neden olmaktadır. Ayrıca, kaygılı öğrenciler hatırlama sürecinde, yani gerekli dilsel bilgileri uzun süreli bellekten geri getirme aşamasında da zorluk yaşamaktadırlar. Kısacası, yabancı dil kaygısı, sadece öğrenim sürecinin sonunda öğrencilerin ortaya koyduğu ürünün niteliğini değil, tüm süreci olumsuz etkilemektedir (MacIntyre ve Gardner, 1994).

Öğrenciler, dil öğrenim sürecinde, kaygı nedeniyle daha az bilgi edinebilecekleri için hedef dilde başarılı bir performans ortaya koyamamaktadırlar. Bu durum, öğrencilerin var olan kaygı seviyelerini daha da artmasına neden olmaktadır. Yani, kaygı ve başarısızlık durumu birbirini tetiklemekte, kaygı başarısızlığa, başarısızlık tekrar kaygıya neden olmaktadır (MacIntyre, 1995). Öz olarak, kaygı ve dil performansı arasındaki negatif ilişki vardır.

V. SONUÇ VE TARTIŞMA

Kuramsal çerçevede sunulan bilgiler ışığında görülmektedir ki, kaygı, yabancı dil öğrenme sürecini etkileyen önemli bir unsurdur. Bu nedenle, kaygı ve yabancı dil öğretimi üzerine birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar arasında, kaygının olumlu ve kolaylaştırıcı etkilerinden bahseden çalışmalar bulunurken, diğer yandan, kaygının engelleyici rolünü ele alan çalışmalar da yer almaktadır. Yani, kaygı dil öğrenme sürecini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Alanyazında yer alan araştırmalara göre, yabancı dil öğrenme kaygısını tek başına etkileyen bir faktörden söz etmek mümkün değildir. Yabancı dil öğrenme ve kaygı nedenlerinden öne çıkan bazıları şöyle sıralanabilir. Örneğin, özgüven eksikliği, yabancı dil kaygı sebeplerinden biridir (Young, 1991). Birey, dil kaygısına sahip ise, var olan yeteneklerini küçümsemekte ve kendine güvenmemektedir (MacIntyre ve diğerleri, 1997). Ayrıca, aile beklentileri, öğrencinin dil öğrenme sürecinde kaygılanmasına neden olan bir başka faktördür (Zhang ve Zhong, 2012). Yine, sınıf içi uygulamalar, akran ve öğretmen faktörü (Young, 1991; Riasati, 2011; Zhang ve Zhong, 2012) kaygının bir diğer sebebi olarak öne çıkmaktadır. Örneğin, öğretmenin bir hatayı düzeltirken sergilediği tavır ya da öğrencinin yapacağı hatalar sonucunda akranları tarafından olumsuz değerlendirilme korkusu onların kaygılanmasına neden olmaktadır.

Yaşanan yabancı dil kaygısı öğrencilerin performanslarını olumsuz etkileyebilmektedir. Kaygının, bir aktivite için harcanan zamanın artmasına (MacIntyre and Gardner, 1994), odaklanma sorununun yaşanmasına (Riasati, 2011) ve bireylerin dil sınıflarında başarılı olamamalarına (Horwitz ve diğerleri, 1986; Riasati, 2011) neden olduğu söylenebilir. Diğer bir değişle,

birey, yoğun kaygı yaşadığında, dikkati dağılmakta ve öğrenmeye, derse ve etkinliklere odaklanamamaktadır (Pappamihel, 2002; MacIntyre ve Gardner, 1994; Riasati, 2011).

Öz olarak, kaygının, her zaman birey için olumsuz bir durum yaratmayan bir duygu durumu olduğu da bilinmelidir. Yani, kaygının kolaylaştırıcı bir rolü ve öğrenci performansı üzerinde olumlu bir etkisi de vardır. Hatta bireyin istenilen görevi yerine getirebilmesi için bir miktar kaygıya gereksinimi olduğu söylenebilir. Kısaca, kaygı her zaman olumsuz bir yaşantıyla sonuçlanmayabilir. Bir miktar kaygı, süreç içerisinde öğrenciyi harekete geçirebilir ve onu teşvik edebilir.

KAYNAKLAR

- Alpert, R. ve Haber, R. N. (1960). Anxiety in Academic Achievement Situations. *Journal of Abnormal and Social Psychology*. 61(2), 207-215.
- Ateş, S. (2013). Foreign Language Writing Anxiety of Prospective EFL Teachers: How to Reduce Their Anxiety Levels. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, B. (1999). A Study of Sources of Foreign Language Classroom Anxiety in Speaking and Writing Classes. Yayımlanmış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, S., ve Zengin, B. (2008). Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı: Bir Literatür Özeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4(1), 81-94.
- Bekleyen, N. (2004). The Influence of Teachers And Peers on Foreign Language Classroom Anxiety. *Dil Dergisi*, 123, 49-66.
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Cheng, Y. S. (2004). EFL Students' Writing Anxiety: Sources and Implications. *English Teaching & Learning*, 29(2), 41-62.
- Demirel, Ö. (2014). Yabancı Dil Öğretimi. (8. Basım). Pegem Akademi, Ankara.
- Ganschow, L. ve Sparks, R. (1996). Anxiety about Foreign Language Learning among High School Women. *The Modern Language Journal*, 80(2), 199-212.
- Hassan, B. A. (2001). The Relationship between Writing Apprehension and Self-Esteem to the Writing Quality and Quantity of EFL University Students, (Eric Doküman Numarası 459671). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED459671.pdf> adresinden 26.01.2018 tarihinde erişildi.
- Horwitz, E.K., Horwitz, M.B., ve Cope, J. (1986). Foreign Language Classroom Anxiety. *The Modern Language Journal*, 70(2), 125-132.
- Horwitz, E. K. (2000). It ain't over'til it's over: on Foreign Language Anxiety, First Language Deficits, and the Confounding of Variables. *The Modern Language Journal*, 84(2), 256-259.
- Kuru-Gönen, İ. (2005). İngilizce'yi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Türk Öğrencilerinin Yabancı Dilde Okuma Kaygılarının Kaynakları. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- MacIntyre, P.D. (1995). How Does Anxiety Affect Second Language Learning? A Reply to Sparks and Ganschow. *The Modern Language Journal*, 79(1), 90-99.
- MacIntyre, P.D., ve Gardner, R.C. (1989). Anxiety and Second Language Learning: Toward a Theoretical Clarification. *Language Learning*, 39(2), 251-275.
- MacIntyre, P.D., ve Gardner, R.C. (1991a). Investigating Language Class Anxiety Using the Focused Essay Technique. *The Modern Language Journal*, 75(3), 296-304.
- MacIntyre, P.D., ve Gardner, R.C. (1991b). Methods and Results in the Study of Anxiety and Language Learning: A review of the Literature. *Language Learning*, 41(1), 85-117.
- MacIntyre, P.D., ve Gardner, R.C. (1991c). Language Anxiety: Its Relationship to Other Anxieties and to Processing in Native and Second Languages. *Language Learning*, 41(4), 513-534.
- MacIntyre, P.D. ve Gardner, R.C. (1994). The Subtle Effects of Language Anxiety on Cognitive Processing in The Second Language. *Language Learning*, 44(2), 283-305.
- MacIntyre, P. D., Noels, K. A., ve Clément, R. (1997). Biases in Self-ratings of Second Language Proficiency: The Role of Language Anxiety. *Language Learning*, 47(2), 265-287.
- Marzec-Stawiarska, M. (2013). Causes and Symptoms of Foreign Language Listening Anxiety: A Case Study of Proficient Students about to Graduate with an Ma in Teaching Efl. *Linguistica Silesiana*, 34, 335-356.
- Negari, G. M., ve Rezaabadi, O. T. (2012). Too nervous to write? The relationship between anxiety and EFL writing. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(12), 2578-2586. -
- Noormohamadi, R. (2009). On the Relationship between Language Learning Strategies and Foreign Language Anxiety. *Pan-pacific Association of Applied Linguistics*, 13(1), 39-52.
- Özdemir, E. ve Gür, H. (2011). Matematik Kaygısı-Endişesi Ölçeğinin (MKEÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 39-50.
- Pappamihel, N. E. (2002). English as a Second Language Students and English Language Anxiety: Issues in the Mainstream Classroom. *Research in the Teaching of English*, 36, 327-355.
- Philips, E. M. (1992). The Effects of Language Anxiety on Students' Oral Test Performance and Attitudes. *The Modern Language Journal*, 76(1), 14-26.
- Price, M. L. (1991). The subjective experience of foreign language anxiety: Interviews with highly anxious students. In E. K. Horwitz ve D. J. Young (Editörler), *Language anxiety: From Theory and Research to Classroom Practice*. s.101-108. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice Hall.
- Riasati, M. J. (2011). Language Learning Anxiety from EFL Learner's Perspective. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 7(6), 907-914.
- Sarason, I.G., ve Sarason, B.R. (1990). Test anxiety. In H. Leitenberg (Editör), *Handbook of Social and Evaluation Anxiety*. s. 475-495. New York: Plenum Press.

- Scovel, T. (1978). The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of The Anxiety Research. *Language Learning*, 28(1), 129–142.
- Sparks, R.L. ve Ganschow, L. (1991). Foreign Language Learning Differences: Affective or Native Language Aptitude Differences? *The Modern Language Journal*, 75(1), 3-16.
- Sparks, R.L. ve Ganschow, L. (1993). The Impact of Native Language Learning Problems on Foreign Language Learning: Case Study Illustrations of The Linguistic Coding Deficit Hypothesis. *The Modern Language Journal*, 77(1), 58 – 74.
- Spielberger, C. D.(1972). *Anxiety: Current Trends in Theory and Research* (Vol 1). New York: Academic Press.
- Tobias, S. (1979). Anxiety Research in Educational Psychology. *Journal of Educational Psychology*, 71(5), 573-582.
- Toth, Z. (2010). *Foreign Language Anxiety and the Advanced Language Learner: A Study of Hungarian Students of English as a Foreign Language*. Newcastle: Cambridge Scholars.
- Türk Dil Kurumu (2018). Büyük Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_adresinden 12.08.2018 tarihinde erişildi.
- Wang, N. (2005). *Beliefs About Language Learning and Foreign Language Anxiety: a Study of University Students Learning English As a Foreign Language in Mainland China*. Yüksek lisans tezi, Victoria Üniversitesi. <https://dspace.library.uvic.ca:8443/bitstream/> adresinden 08.08.2018 tarihinde erişildi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Young, D. J. (1991). Creating a low-anxiety classroom environment: what does the language anxiety research suggest? *Modern Language Journal*, 75(4), 426 – 439.
- Zeidner, M. (1998). *Test Anxiety: The State of the Art*. Kluwer Academic Publishers, New York.
- Zhang, H. (2011). A study on ESL writing anxiety among Chinese English majors: Causes, effects and coping strategies for ESL writing anxiety. Yüksek lisans tezi, Kristianstad Üniversitesi.
- Zhang, R., ve Zhong, J. (2012). The Hindrance of Doubt: Causes of Language Anxiety. *International Journal of English Linguistics*, 2(3), 27-33.
- Zhanibek, A. (2001). *The Relationship between Language Anxiety and Students' Participation in Foreign Language Classes*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.